

Novăceanul

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ♦ Anul XIII, Nr. 159 ♦ Vineri, 28 August 2026 ♦ ISSN 2392 – 6961

Anul I de finanțare al acreditării Erasmus+ la Liceul Teoretic Novaci

Liceul Teoretic Novaci încheie primul an de finanțare în cadrul Acreditării Erasmus+, un an al experiențelor europene, al formării profesionale, al învățării prin cooperare și al unor noi perspective asupra educației.

Educația de astăzi se află într-o continuă transformare. Elevii sunt permanent conectați la tehnologie, informație și noi forme de comunicare, iar școala trebuie să țină pasul cu aceste schimbări. În acest context, Liceul Teoretic Novaci și-a asumat, prin Acreditarea Erasmus+, obiectivul de a construi un proces educațional mai modern, mai incluziv, mai sustenabil și mai apropiat de nevoile elevilor.

Prin proiectul Erasmus+ de Acreditare, Acțiunea-cheie 1 – Mobilitatea persoanelor în scopul învățării, cu numărul de referință **2025-1-RO01-KA121-SCH-000325422**, primul an de finanțare a reprezentat o etapă importantă în parcursul european al școlii. Planul Erasmus al Acreditării Liceului Teoretic Novaci urmărește trei obiective majore, construite în jurul unor nevoi reale ale școlii și comunității.

Primul obiectiv vizează dezvoltarea competențelor a 75% dintre cadrele didactice, pe parcursul celor trei ani de acreditare, în utilizarea metodelor de predare interactive, a strategiilor didactice incluzive și în crearea și gestionarea eficientă a resurselor educaționale deschise.

Cel de-al doilea obiectiv urmărește formarea competențelor pentru 50% dintre profesori, în vederea integrării Obiectivului de Dezvoltare Durabilă 12 – Consum și producție responsabile în activitățile curriculare și extracurriculare.

Un al treilea obiectiv este dedicat elevilor și urmărește creșterea cu 30% a nivelului de motivare și implicare a elevilor proveniți din medii dezavantajate, prin activități outdoor realizate în tandem de profesori și elevi, pe parcursul celor trei ani.

Aceste obiective nu au rămas simple direcții pe hârtie. Primul an de acreditare a adus deja experiențe concrete, mobilități, formări și

oportunități de învățare care contribuie la transformarea treptată a școlii.

Unul dintre cele mai importante principii ale proiectului este acela că schimbarea în educație începe cu profesorul. Un cadru didactic care învață, experimentează și descoperă noi metode poate transforma, la rândul său, experiența de învățare a elevilor.

În primul an de finanțare, doi profesori ai Liceului Teoretic Novaci au participat la cursul de formare „Tomorrow's Classroom Today: AI for Educators”, desfășurat la Versailles, Franța, în perioada 1–5 decembrie 2025.

Cursul a oferit colegilor noștri, Jenoiu Ioana-Nicoleta și Maricioiu Grigorie-Cosmin, oportunitatea de a descoperi modalități moderne de utilizare a inteligenței artificiale în educație, de a reflecta asupra rolului tehnologiei în procesul de predare-învățare și de a identifica soluții prin care instrumentele digitale pot susține creativitatea, colaborarea și personalizarea învățării.

Pentru profesorii participanți, experiența europeană a însemnat nu doar acumularea unor noi competențe, ci și contactul direct cu profesori din alte sisteme educaționale, schimb de idei și descoperirea unor practici care pot fi adaptate și valorificate în școala novăceană.

Dimensiunea ecologică a Acreditării Erasmus+ a fost susținută prin participarea doamnei Firu Iuliana-Marilena la cursul „Planet Protectors: Integrating Environmental Education in Schools”, desfășurat la Napoli, Italia, în perioada 16–21 februarie 2026. Acest

curs a contribuit la dezvoltarea unor perspective și instrumente pentru integrarea educației pentru mediu în activitățile școlare și la promovarea unor comportamente responsabile față de resursele naturale. Astfel, obiectivul privind integrarea ODD12 în activitatea școlii a început să prindă contur prin formarea profesorilor și prin transferul experiențelor europene în comunitatea școlară.

Un aspect esențial al participării profesorilor la mobilitățile Erasmus+ a fost transferul și multiplicarea

cunoștințelor dobândite. Experiențele de formare nu au rămas la nivel individual și nu au fost păstrate doar de cadrele didactice participante la cursuri. La revenirea în țară, profesorii au împărtășit colegilor informațiile, metodele și instrumentele descoperite în cadrul cursurilor internaționale, organizând sesiuni de diseminare și prezentând exemple de bune practici care pot fi aplicate în activitatea didactică. Astfel, impactul mobilităților s-a extins dincolo de participanții direcți, contribuind la formarea și dezvoltarea profesională a unui număr mai mare de cadre didactice din cadrul Liceului Teoretic Novaci. În acest fel, fiecare mobilitate Erasmus+ a devenit o oportunitate de învățare pentru întreaga comunitate școlară, iar investiția în formarea unui profesor s-a transformat într-o resursă pusă în beneficiul mai multor colegi și, indirect, al tuturor elevilor.

Un moment important al primului an de acreditare l-a constituit mobilitatea elevilor în Franța. În perioada 15–19 decembrie 2025, 14 elevi ai Liceului Teoretic Novaci, însoțiți de doi profesori, au desfășurat activități la Liceul Lavoisier din Mayenne, Franța. Pentru elevi, mobilitatea Erasmus+ a fost mult mai mult decât o călătorie în străinătate. A fost o experiență de învățare autentică, desfășurată într-un context european, în care aceștia au avut posibilitatea să descopere un alt sistem educațional, să interacționeze cu elevi și profesori francezi, să comunice într-o limbă străină și să observe asemănările și diferențele dintre cele două comunități școlare.

Întâlnirea cu o altă cultură și cu un alt mod de organizare a vieții școlare a contribuit la dezvoltarea autonomiei, a încrederii în propriile capacități și a competențelor de comunicare și colaborare.

✍ **Coordonator Acreditare Erasmus+,
Prof. Adriana LĂZĂRESCU**

Anul I de finanțare al acreditării Erasmus+...

Urmare din pag. 1

Pentru elevii proveniți din medii dezavantajate, astfel de experiențe pot avea o valoare deosebită. Ele creează sentimentul apartenenței la o comunitate europeană, oferă acces la oportunități pe care nu toți elevii le-ar putea avea în mod obișnuit și pot contribui la creșterea motivației pentru învățare.

Dimensiunea mobilităților din primul an nu s-a limitat la formarea prin cursuri. Un profesor al Liceului Teoretic Novaci a participat la o activitate de job shadowing la Liceul Lavoisier din Mayenne, având posibilitatea să observe direct modul în care funcționează o instituție de învățământ dintr-o altă țară europeană.

Job shadowing-ul oferă profesorului oportunitatea de a vedea „din interior” practicile educaționale ale unei școli partenere, de a observa metode de lucru, modalități de organizare și relaționare cu elevii și de a reflecta asupra propriilor practici profesionale. Valoarea unei astfel de experiențe este dată, în primul rând, de ceea ce se întâmplă după revenirea în școală: experiențele și ideile descoperite în timpul mobilității sunt împărtășite colegilor și pot fi adaptate la realitatea și nevoile elevilor de la Liceul Teoretic Novaci.

Învățarea nu se oprește la ușa clasei, iar un alt element important al Acreditării Erasmus+ îl reprezintă promovarea activităților outdoor și implicarea elevilor în contexte de învățare care depășesc spațiul tradițional al sălii de curs.

Prin activități în aer liber, proiectul urmărește să creeze contexte în care elevii să poată colabora, să-și dezvolte abilitățile sociale și practice, să devină mai responsabili și să descopere legătura dintre școală, comunitate și mediul înconjurător. În același timp, implicarea familiei și a comunității contribuie la construirea unui parteneriat real în jurul elevului. Școala nu mai este privită doar ca un spațiu al transmiterii de informații, ci ca un centru al comunității, în care educația, incluziunea, sustenabilitatea și colaborarea se întâlnesc.

Încheierea primului an de finanțare nu reprezintă finalul unui proiect, ci prima etapă dintr-un proces de transformare care se va desfășura pe parcursul celor trei ani ai Acreditării Erasmus+.

Experiențele profesorilor și elevilor, competențele dobândite în cadrul mobilităților, contactul cu practici educaționale europene și activitățile desfășurate în școală

creează premisele pentru atingerea obiectivelor asumate. Tehnologia și inteligența artificială, educația pentru mediu, incluziunea, activitățile outdoor și colaborarea europeană nu sunt direcții independente, ci componente ale aceleiași viziuni: o școală modernă, deschisă, incluzivă și conectată la realitățile societății contemporane.

Pentru Liceul Teoretic Novaci, Erasmus+ înseamnă mai mult decât mobilități în Europa. Înseamnă oameni care învață unii de la alții, profesori care își dezvoltă permanent competențele, elevi care descoperă că Europa este și spațiul lor de învățare și dezvoltare și o comunitate școlară care își construiește, pas cu pas, propriul drum spre o educație de calitate.

Primul an de Acreditare Erasmus+ se încheie cu experiențe, competențe și noi perspective. Urmează însă alți doi ani în care aceste experiențe vor fi transformate în practici, proiecte și oportunități pentru întreaga comunitate a Liceului Teoretic Novaci.

Erasmus+ continuă, iar odată cu el continuă și călătoria Liceului Teoretic Novaci către o școală mai europeană, mai verde, mai incluzivă și mai aproape de elevul contemporan.

CONSTANTIN ȘANDRU:

Jurnal de război

Am în față o carte care nu doar emoționează, ci te cutremură, face ca citind-o, prin corpul tău să circule florii neprevăzutului. Este vorba de cartea „JURNAL DE RĂZBOI”, autor, prof. CONSTANTIN ȘANDRU, tipărită la EDITURA BRUMAR, Timișoara. Din păcate, cartea apare după trecerea a neînfruntă a unuia dintre intelectualii de frunte ai orașului Novaci care a reușit să supraviețuiască miraculos în crâncenele bătălii pentru apărarea pământului strămoșesc și în timpul prizonieratului în Rusia comunistă. Cartea mi-a fost oferită de către doamna prof. Ileana Șandru-Troi, fiica distinsului prof. Constantin Șandru și a doamnei educatoare, Maria Șandru, trecută și dânsa în eternitate.

Cartea „Jurnal de război” este nu doar o istorisire a faptelor de vitejie a ostașilor români de-a lungul anilor de război și prizonierat pe Frontul de Răsărit, ci este și jurnalul vieții prof. Constantin Șandru, trăită cu intensitate, cinste și onoare până la sfârșitul vieții.

Prof. Constantin Șandru s-a născut la 5 iunie 1920 în comuna Musculești, județul Gorj și a părăsit această lume pe 20 aprilie 2008, în Duminica Floriilor, cu satisfacția că a făcut tot ce a considerat că este mai bine pentru Țara lui, pentru profesia și comunitatea în care a trăit. Prof. Constantin Șandru și-a petrecut copilăria în județul Hunedoara unde-și avea serviciul tatăl său, a urmat cursurile școlii primare la Petroșani și Peșteana, lângă Sarmizegetusa, după care a urmat cursurile liceale, mai întâi la Hațeg, apoi la Petroșani. De aici începe viața tumultuoasă a prof. Șandru Constantin, de la o vârstă destul de fragedă, când nu a avut timp să guste din plăcerile ei.

La 19 ani, în 1939, s-a înrolat voluntar la Regimentul I Roșiori Cavalerie din Arad, la 20 de ani era deja sergent și comandant de grupă. Profesorul Constantin Șandru povestește cu nostalgie de anii tinereții petrecute în cazarmă, de frumusețea și ai tinereții petrecuți în ordine și disciplină, lucruri care se vor răsfrânge asupra întregii sale vieți. Cu acest regiment a fost trimis pe Frontul de Răsărit, luptând de la Nistru până la Odessa și de acolo până la Cotul Donului și Stalingrad. Pentru eroismul și spiritul de sacrificiu de care a dat dovadă în războiul contra Rusiei Sovietice, în anul 1941 a fost decorat cu *Virtutea Militară de Război, clasa a II-a*, cea mai înaltă decorație care putea fi primită pentru gradul său militar.

În anul 1942 a fost avansat în grad și a luat parte la luptele de pe frontul de la Cotul Donului, având calitatea de comandant de pluton la vârsta de 22 de ani.

Șase ani și jumătate de serviciu militar, de război și prizonierat, dintre care patru ani trăiți în afara țării, în vremurile tulburi ale anilor 1939, 1940, 1941 când de cele mai multe ori dormeau îmbrăcați, cu șele pe cai, gata de luptă. Războiul, zilele sângeroase, ororile, foametea, viața de lagăr împrejmuit cu sârmă ghimpată, munca în colhozuri ca pe timpul sclavagismului, problemele grave de sănătate, internările din spitalele din Orci și Halturin, i-au marcat pentru totdeauna viața.

S-a semnat într-un final acordul de pace și s-a înapoiat acasă pe 23 septembrie 1945, după trei ani în care nu s-a mai știut nimic de dânsul, complet epuizat fizic și psihic.

Paginile dedicate războiului, povestite cu măiestrie și lux de amănunte, sunt zguduitoare,

Anii "70 - novăcenii, supraviețuitori ai Primului Război Mondial

înfricoșătoare. Ce bine ar fi dacă le-ar citi mai marii lumii care hotărăsc totul din birouri luxoase, nu pe câmpul de luptă.

Revenit acasă, după o perioadă de refacere, obține Diploma de învățător și apoi pe cea de profesor de Istorie-geografie la IPCD Timișoara. Lucrează ca învățător, director de școală și apoi Inspector Școlar în Raionul Lăpuș, Regiunea Baia Mare, până în anul 1957.

La 30 septembrie 1957 se transferă în aceeași funcție de Inspector Școlar la Secția Învățământ și Cultură a Raionului Novaci. Ca șef de secție, a fost coordonatorul construcției Casei de Cultură Novaci de la începerea lucrărilor de construcție (1958) și până la darea în funcțiune în 1960. Prin desființarea Raionului Novaci, la 1 ianuarie 1961 a fost angajat tot ca Inspector Școlar la Raionul Târgu Cărbunești, perioadă în care a fost numit și Consilier al Ministrului Învățământului din partea Raionului Gilort.

La 15 septembrie 1964 a fost transferat, la cerere, la Liceul Novaci unde a funcționat ca director adjunct, iar de la data de 1 septembrie 1969, a fost numit director al Școlii Generale nr. 1 Novaci până la pensionare, la 1 septembrie 1980.

Căsătorit cu distinsa educatoare Șandru Maria la data de 16 octombrie 1954, căsătorie de pe urma căreia au rezultat două fiice, Ileana (căsătorită Troi) și Maria (Ninel Cărlugea), ambele profesoare, specializarea franceză-română. O familie frumoasă, o familie model pentru întreaga comunitate novăceană.

Spațiul nu-mi permite să scriu tot ce ar trebui scris despre această carte, impresionantă de la prima până la ultima filă. Nu pot trece însă cu vederea sprijinul pe care mi l-a acordat în perioada când conduceam Casa de Cultură Novaci prin organizarea unor activități de educație patriotică dedicate eroilor și veteranilor de război, când vorbeam cu patos despre jertfele de sânge ale ostașilor români de-a lungul timpului pentru apărarea pământului strămoșesc.

Personal, îi port recunoștință și pentru faptul că m-a sprijinit în efectuarea practicii școlare la Școala Generală Novaci în timpul studiilor superioare.

Închei cu cuvintele G-ral Ion Dănilă din ziarul „Lumina” din 29 mai 2025: „Trecutul neamului românesc este o îngemănare de lacrimi și de cumplită durere, de glas de rugăciune și fum de tămâie spre pomenire, de nădejde și așteptate, căci eroii sunt pilde ale viețuirii și dăinuirii, ei sunt cei care au intrat în istorie, pentru ca noi să avem istorie”. Profesorul Constantin Șandru, prin acest *Jurnal de război*, a intrat, cu siguranță, în istoria Novaciului.

Constantin DĂRĂREANU

Scoala de vară și implicarea voluntarilor în viața comunității

ȘCOALA DE VARĂ – NOVACI este un proiect de voluntariat pentru comunitate, ajuns la a opta ediție, fiind demarat dintr-o încercare de a demonstra teoria că, "dacă vrei, poți!". În cei opt ani, zeci de voluntari, grupați anual pe echipe, și-au pus sufletul și talentul în folosul comunității novăcene, cu dorința de a schimba mentalitatea cetățenilor, de a oferi tinerilor pe perioada vacanței de vară un **cadru educațional și experiențial diferit de școala tradițională**, în care participanții să aibă acces la învățare și formare pentru viață prin activități practice, prin colaborare și experiențe directe, ca alternativă a unei forme active de petrecere a timpului liber și de formare a unor comportamente civice responsabile.

Inițiativa unui astfel de proiect a aparținut subsemnatei, Elena Basarabă, în urma unor frumoase experiențe dobândite pe linie de voluntariat, lucrând cu o voluntară din S.U.A., cu o echipă de cadre didactice din București și, mai ales, ca urmare a succesului de care s-a bucurat un amplu proiect de voluntariat intitulat "Voluntari pentru un turism ecologic în Munții Parâng", la care au participat timp de 4 ani sute de tineri și cetățeni din Novaci, Voineasa, Șugag și Valea Jiului, implicați în acțiuni de ecologizare a Transalpiniei și de educație ecologică a turiștilor.

Ideea demarării unui proiect de voluntariat dedicat doar novăcenilor a fost agreată de domnul primar al orașului Novaci la acea dată, Dumitru Leuștean, care a susținut voluntarii în toți acești ani și le-a încurajat acțiunile.

De la începuturi și până în prezent, organizatoare a Școlii de vară Novaci a fost Primăria Orașului Novaci, coordonarea aparținând, pentru început, Casei de Cultură Novaci, acum fiind transferată Centrului Orășenesc de Creație, Artă și Tradiții Novaci, instituții în cadrul cărora au activat și activează tineri și adulți conștienți de valoarea acțiunilor de voluntariat pentru comunitate, uniți prin idei și atitudini civice, cu impact social în jurul liderului lor, voluntara Elena Basarabă.

În toți acești ani frumoși, cu rezultate excelente și acțiuni de mare impact la nivelul comunității,

parteneri ne-au fost salariații instituțiilor de cultură novăcene: Liceul Teoretic Novaci, Școala Gimnazială Novaci, Centrul de Copii Novaci și tineri din toată țara, chiar și din străinătate, cu experiență în domeniul voluntariatului.

Prezența la Școala de vară Novaci nu a fost și nu este condiționată de taxe, importantă fiind pentru toți cei implicați EDUCAȚIA pentru viitor a tinerilor și formarea unor comportamente care să schimbe modul de a gândi și acționa, deoarece participanții la cursurile Școlii de vară au ocazia să petreacă activ timpul liber, să își descopere și să își dezvolte pasiunile și talentul, să exerseze experiențe imposibile în cadrul programului școlar obișnuit, să comunice și să socializeze într-un mediu sănătos, să cunoască oameni noi, să descopere

lumea cu ochii copilului curios și capabil de a selecta aspectele pozitive din mediul în care trăiește.

Echipele de lucru, compuse din zeci de tineri voluntari, și-au propus să demonstreze că voluntariatul în cadrul unei școli de vară este posibil și la Novaci, că o asemenea activitate de vacanță poate contribui la dezvoltarea copiilor, a tinerilor și a întregii comunități, că oamenii cu spirit voluntar au un rol esențial în asigurarea unui mediu de viață atractiv, departe de tentațiile nocive ale societății. Voluntarii au înțeles, treptat, că îi pot sprijini pe copiii cu probleme de tot felul în cadrul atelierelor educative, al jocurilor, activităților sportive, proiectelor artistice sau atelierelor de lucru. Prin răbdare, implicare și responsabilitate, tinerii au înțeles că pot contribui la crearea unei atmosfere în care copiii se simt în siguranță și sunt încurajați să ia atitudine și să aibă inițiative. De fapt, un avantaj important al unei școli de vară este dezvoltarea abilităților personale. Tinerii care se implică în astfel de proiecte învață să comunice mai bine, să lucreze în echipă, să organizeze activități și să își asume responsabilități. Experiența acumulată poate fi utilă atât în timpul studiilor, cât și mai târziu, în viața profesională.

Prezența la o școală de vară, ca voluntar sau simplu participant la activități, are beneficii multiple.

Centrul Orășenesc de Creație, Artă și Tradiții Novaci

Scoala de vară Novaci

TRANSALPINA

PROGRAM Săptămâna 10 - 14 aug. 2026

Ediția a VIII-a 2026

- 1. Luni, marți, miercuri, joi, vineri, între orele 16:00 - 18:00

1. Atelier meșteșugăresc:
"Cusăturile populare - povești vie a îndeltnicirilor meșteșugărești novăcene"
 - Păpușarii
 Voluntar coordonator: prof. Viorica Bordea
 Voluntari asistenți: Daniela Tiriplică - meșter popular
 Ramona Petrescu, artizan popular
 Dana Pigui, meșter în arta cusutului și țesutului
 Deaconescu Irina și Ilea Ștefan, meșteri în arta croșetatului

2. Dans popular, miercuri și vineri:
 ☆ 8 - 11 ani, între orele 10:30 - 12:00;
 ☆ peste 12 ani, după ora 18:00;
 Coordonații: Popescu Petre
 Elena Basarabă și mai mulți voluntari asistenți.

3. Clubul de șah, table și strategii de joc: miercuri, după ora 19:30

4. Artă oratorului: luni, marți și joi, între orele 18:00 - 20:00.
 Voluntar coordonator: prof. Popica Mădălina

5. Canto popular: marți și joi, între orele 10:30 - 12:00
 Voluntar coordonator de curs: prof. Elena Balan

Înscrierile la cursuri se pot face la tel. **0730997255**, la voluntarii coordonații sau chiar la curs.

Mulțumim voluntarilor înscriși!

Vorbim despre oportunități de învățare, de dezvoltare personală și socializare, contribuind, în același timp, la formarea unei comunități mai unite și mai active. Aici, timpul și energia fiecărei persoane pot deveni o resursă valoroasă pentru educația și viitorul copiilor, învățarea devine mai atractivă și mai interactivă, deoarece se desfășoară într-un mediu relaxat.

De asemenea, aceste programe pot contribui la promovarea valorilor și tradițiilor locale. Atelierele meșteșugărești, activitățile culturale și proiectele dedicate comunității îi ajută pe tineri să descopere istoria și patrimoniul locului în care trăiesc. Astfel, ei devin mai interesați de păstrarea și valorificarea identității locale.

Școala de vară Novaci, ediția 2026, și-a propus în mod special dezvoltarea și promovarea activităților care vizează meșteșugurile locale, precum: cusutul, țesutul, croșetatul, croitoria, arta decorativă pe lemn, costumul popular și păpușile, folclorul local (muzică și dans), literatura populară, dezvoltarea persoală prin teatru, oratorie, limbi străine, șah, table, jocuri logice, logica jocurilor pe calculator etc. În două săptămâni de activitate intensă au muncit aproximativ 30 de voluntari, zilnic făcându-și simțită prezența circa 70 de copii și tineri/zi, antrenati în câte opt ore de activitate zilnică.

Ediția 2026, care încă nu este finalizată, se anunță a fi una dintre cele mai reușite ediții. Activitatea s-a desfășurat la Centrul Orășenesc de Creație, Artă și Tradiții Novaci, în condiții optime, de relaxare maximă, în compania multor voluntari necunoscuți. Cursurile de șah și comunicare în limba engleză au ca mentori voluntari veniți din București, specialiști și campioni, iar atelierele meșteșugărești, pe lângă obișnuita prezență a profesorilor, s-au bucurat de lecțiile și exemplul personal oferit de meșteri populari locali, cunoscuți în comunitate pentru abilitățile de cusut costume populare, de confecționat păpuși prin croșetat și tricatat, de țesut pe gherghief, de confecționat obiecte din pănuși de porumb etc.

Prof. Elena BASARABĂ,
 coordonator al Școlii de vară

NOVACIUL DE ODINIOARĂ...

- articole și note publicate în săptămânalul interbelic „Gorjanul” -

„Cercuri pastorale:

Duminică 22 septembrie s-a ținut în Cernădia ședința pastorală a cercului Bălcești, în care sunt grupate parohiile de la obârșia Gilortului. Toți preoții centrului au urcat plaiul, la biserica parohială a satului, ce stă ca un turn de apărare a credinței, la paza căreia veghează vrednicul preot Sebastian Pârvulescu, ajutat de preotul Petre Popescu, iar de curând și de un neobosit preot refugiat, care lucrează cu mult zel în via Domnului. La glasul clopotului a răspuns un public numeros care a asistat la slujba Sf. Liturghii, săvârșită de cei 12 preoți din cerc. Predica zilei a rostit-o preotul Vasile Popescu-Ciocadia, care a vorbit despre credință și roadele ei, cu îndemnuri frumoase pentru cei răătăciți pe căile pierzării – grelele încercări prin care trecem nefiind altceva decât urmarea depărtării de Hristos și Biserica Lui. A urmat un parastas pentru eroii cernăzeni căzuți la datorie, cu care ocazie preotul Victor Rădulescu a subliniat frumusețea sacrificiilor și a adus cuvinte de mângâiere și îmbărbătare familiilor îndoliate. Ședința publică s-a ținut în sala Căminului Cultural, începând cu darea de seamă a preotului Sebastian Pârvulescu care, cu obiectivitatea ce-l caracterizează, a înfățișat multipla activitate desfășurată în parohie, cum în puține parohii se poate vedea. Peste 2 000 000 lei s-au colectat pentru opere de binefacere, ajutorarea regiunilor înfometate și familiilor lovite de nenorocire.

Conferința cu subiectul *Biserica și Tineretul* a fost dezvoltată de preotul Dumitru Lăcătușu cu multă competență. Preotul Ion Sârbu, întâiul stătător a încheiat ședința scoțând în evidență osteneala preoților acestui cerc în care se lucrează intens pentru promovarea bunelor învățături date de Isus Hristos.”

(„Gorjanul”, anul XXIII, nr. 41 din 26 octombrie 1946, pag. 2)

„Slujbă arhierescă în Gorj:

În ziua de 26 octombrie P.S. Episcop Athanasie al Râmnicului, înconjurat de P.P.C.C. Consilieri Eparhiali: Pr. Stănică, Mihăiescu, Zamfirescu și Brânzeiu, de protoiereul Pațica și personalul local a oficiat, la Cernădia, slujba Sfintei Liturghii, de hramul bisericii. Cu toată vremea potrivnică, Prea Sfinția Sa, n-a pregetat a veni, împlinind astfel dorința P.C. Paroh Pr. Sevastian Pârvulescu și a enoriașilor săi. Ca prin minune, a doua zi, cerul s-a luminat. Lumea voioasă, curat și frumos îmbrăcată, în grupuri vine spre sfântul lăcaș. La ora 9 dimineața spațioasa biserică este ticsită de lume. Impresionează mulțimea bărbaților, fața lor rumenă, îmbrăcămintea lor, dar mai ales ținuta lor smerită și evlavioasă. Începe slujba, urmărită cu atenție încordată și liniște desăvârșită. Ea se desfășură cu fast, pietate și sublimă cântare, cum atât de frumos știe și poate P.S. Episcop Athanasie să officieze. La finele Sfintei Liturghii, părintele Sevastian Pârvulescu rostește un cuvânt de mulțumire Prea Sfințitului, arătându-i că în mintea poporului va rămâne multă vreme întipărită această slujbă arhierescă, în această biserică fiind prima dată când se oficiază. Prea Sfințitul răspunde, că așa înțelege a fi conducător de suflete: a veni în mijlocul poporului a oficia dumnezeiască slujbă și a-i da sfaturi pentru mântuire și pentru creștinăscă și românească trăire. Cu acest prilej P.S. Sa rostește o predică ocazională plină de învățături creștine. Pentru meritele sale pastorale, părintele Sevastian Pârvulescu a fost hirotosit de Prea Sfinția Sa, protopop onorific, iar preotul Nicolae Săftoiu de la Pociovaliște iconom stavrofor, pentru ridicarea a șapte biserici. Poporul din Cernădia a trăit o zi de adevărată înălțare sufletească. După amiază Prea Sfințitul a trecut prin Târgu Jiu, mergând în Mehedinți, unde duminică 27 octombrie a sfințit biserica din satul Negoști.”

(„Gorjanul”, anul XXIII, nr. 42 din 10 noiembrie 1946, pag. 6)

„Un strigăt de alarmă!:

Scriam într-unul din articolele inserate în acest ziar, acum câteva luni, că una dintre cele mai bogate regiuni ale județului nostru, cu imense posibilități de industrie forestieră și minieră, o constituie bazinul Oltețului, regiune situată la extremitatea nord-estică a acestui județ. Masivele păduroase de esență rășinoasă și foioasă, ce îmbracă din plin, de la obârșie și până departe în vale, cele două versante ale acestui râu, constituie una din regiunile în care pădurile se pot numi, pe bună dreptate, virgine. Dar nu pentru frumusețea acestei sălbatice văi scriu rândurile de față, ci pentru a da alarma printre gorjenii de pretutindeni, asupra urmărilor dezastroase pe care le poate avea o tentativă ce se încearcă, de aproape un an de zile încoace și care presează în prezent cu maximum de intensitate. Încântată de bogățiile forestiere ale acestui bazin și mai ales înțelegând marile avantaje pecuniare pe care i le-ar putea aduce, în aceste vremuri, societatea anonimă „Carpatina” și-a aruncat privirile și a pus în joc toate mijloacele de care dispune, pentru a obține de la C.A.P.S. cumpărarea, spre exploatare, a întregii văi a Oltețului, imensa cantitate de material urmând să ia, nu calea normală a cursului râului, spre județul Gorj, ci invers, în susul apei, adică spre valea Latoriței, Lotrului și de acolo spre Brezoi. Zadarnice au fost, se pare, toate protestele înaintate atât Ministerului Agriculturii și Domeniilor, cât și Casei Autonome a Pădurilor Statului, de către miile de țărani, muncitori de păduri, din satele gorjene: Baia de Fier, Polovragi, Cernădia, etc., căci „Carpatina”, prin conducătorii ei, continuă ceea ce a început, invocând fel de fel de motive, cu foarte puține temeiuri logice. Ce vor face miile de gorjeni, din satele de munte ale acestei regiuni, dacă, în loc de a li se da lor spre o exploatare rațională, acest bazin – care să le asigure existența pe o perioadă de cel puțin 50 ani, conform amenajamentelor făcute, - aceste frumoase păduri vor fi vândute „Carpatinei”, care, în câțiva ani va dezgoli totul, va transforma valea Oltețului într-o vale asemănătoare cu a Lotrului și Latoriței, unde s-a tăiat totul, de către această societate, fără să se mai planteze nimic, și unde astăzi e pustiu și jale... Vor dispărea atunci și din acest colț al județului, cerbii și căprioarele, mistreții și caprele negre. Iar locuitorii regiunii vor vedea că zadarnic au mai fost sfătuiți să se organizeze în cooperative forestiere, căci cooperativele lor nu pot obține spre exploatare, nici măcar câte un parchet în fiecare an, în timp ce alte societăți, - înființate cu alte scopuri decât sprijinul reciproc, - obțin dintr-o dată totul. De aceea, în acest moment, când încă se mai duc tratative între „Carpatina” și forurile noastre dăm alarma: Gorjeni de pretutindeni, mari și mici, de la cârma țării și coarnele plugului, din județ și din toate unghiurile pământului românesc, faceți zid de netrecut împotriva acestei tentative care încearcă să ducă în alte părți averea județului nostru și hotărâți să se oprească pentru Gorj și harnicii lui locuitori, acest bazin cu toate bogățiile lui. Numai așa Gorjul nostru va putea șterge de pe frontispiciul său calificativul de județ sărac, iar generațiile viitoare nu vor pregeta de a binecuvânta pe cei ce au oprit săvârșirea acestei mari greșeli.”

Prof. I. Nițulescu”

(„Gorjanul”, anul XXIII, nr. 44 din 30 noiembrie 1946, pag. 1)

Scoala de vară și implicarea voluntarilor...

Urmare din pag. 3

Demnă de menționat este orientarea copiilor, tinerilor și adulților spre dezvoltarea personală prin vizionări de film, pictură, lectură, jocuri, întoarcerea spre vechile tradiții locale și variate activități de grup. În acest an, foști cursanți ai școlii de vară din edițiile anterioare au dorit să vină ca voluntari, aspect care este extrem de îmbucurător pentru sănătatea civică a comunității.

Sigur că, pe lângă aspectele pozitive ale acestui proiect, există și lucruri care ne nemulțumesc. Se face tot mai simțită lipsa de interes a multor părinți și tineri față de educația bazată pe empatie și contact direct cu furnizorul de educație.

Ideea că inteligența artificială poate prelua activitățile intelectuale cu o mai mare ușurință este interpretată negativ, deoarece are anumite riscuri, cum ar fi o posibilă diminuare a interacțiunii cu cei din jur a copiilor și o scădere a capacității lor de comunicare. A scăzut interesul pentru lectură, cercetare și chiar dacă accesul la informații este mai ușor, interesul pentru cultură a scăzut.

Dacă luăm în calcul evoluția galopantă a tehnologiei, accesul nelimitat al copiilor la informația de pe internet, participarea la astfel de activități, ca cele din programul școlii de vară, poate veni ca o completare, ca o îmbunătățire a sferei de preocupări pentru tineri și copii, doar că... trebuie ghidați și orientați de către adulți. La Novaci numărul adulților conștienți de importanța unor asemenea activități a rămas constant. S-au schimbat însă preferințele solicitanților.

Echipa de organizare a Școlii de vară Novaci, formată din domnul primar Dumitru Leuștean, doamnele Țicu Alina, Spilcă Cristina, Simona Constanținescu, Delia Popa, Cionoiu Caterina, alături de voluntari, coordonată de subsemnata, vă invită la activitățile Școlii de vară Novaci, al cărei program îl puteți consulta privind imaginile alăturate și urmărind paginile de informare de pe rețelele sociale. Dacă ați pierdut din vedere programul acestei veri, vă propunem să veniți cu idei referitoare la alte activități, pentru viitor. Ideile și propunerile dumneavoastră ajută comunitatea, iar voluntarii sunt dispuși să dea viață acelor inițiative care ne țin uniți.

Mulțumim zecilor de copii și părinți pentru interesul acordat activităților Școlii de vară – Novaci, ediția 2026. Până la data de 29 august 2026, noi suntem în acțiune! În fiecare zi avem noutăți și activitățile pot fi interesante dacă participați! Invităm novăcenii la Școala de vară! Îi încurajăm pe părinți să își orienteze copiii spre activități care să le pună în valoare talentul, care să îi obișnuiască cu munca în echipă.

✍️ **Cristian GRECOIU**

Din gândirea prof. univ. NICOLAE VINȚANU, doctor în filozofie

SFINȚENIA DIN NOI

La noi, rânduiala timpului a fost făcută cu multe secole în urmă. Așa au fost așezate muncile, sărbătorile de peste ani, perioadele de post și rugăciune sau cele de petreceri, adică îndreptările vieții de unde aflai ce trebuie să faci în viața ta de om și ce nu. Aceasta pentru că viața omului este un fel de foc care se aprinde, arde și se stinge pe măsură, respectiv are o ordine ce se cere a fi riguros respectată. Civilizația industrială și mai ales cea post-industrială au sfârșit, au izgonit multe din aceste rânduiri, iar unii dintre tinerii de azi abia dacă au auzit de ele. Mai dureros este că noua civilizație care țipă din răspuți că nu mai vrea să existe o astfel de ordine împinge lumea, societățile, pe noi toți într-un fel de dezordine generalizată. Argumente ar fi simplele observații: s-a declanșat un nebunesc război, adesea nevăzut, între țări și popoare, între cei slabi și cei puternici, între prezent, trecut și viitor. Alaiul de crime care defilează tot mai vârtos pe la televiziuni, în spațiile publice și private, vrând-nevrând te face să te întrebi dacă omul mai are ceva sfânt în el.

În cultura străvechilor traci a existat, în urma cu vreo două, trei mii de ani, un curent filosofico-religios care încerca să explice, între altele, și apariția omului pe Pământ, în termeni mitici, desigur, dar foarte simpli: la început Creatorul a făcut Îngeri și Demoni; unii demoni i-au mâncat pe unii îngeri și din aceasta au rezultat oamenii, un amestec de divin și satanic, de frumos și urât, de sacru și diavolesc. Mergând pe firul acestei idei, poți ușor constata că în istorie a dominat mai mult satanicul în faptele multor oameni. De aceea, probabil, Moise, în Legile sale, cere oprirea, stăvilirea diavolescului din om. Mai târziu, Creștinismul a construit un întreg eșafodaj pentru stoparea negativului din oameni. Rezultate remarcabile au fost obținute probabil în cazul unui număr imens de oameni la scara istoriei, dar la nivel social, al relațiilor dintre societăți, rezultatele au tins spre 0. Aceasta l-a făcut pe unul din marii gânditori germani din sec al XIX-lea, G. W. F. Hegel să spună că „Răul a fost mai degrabă motorul istoriei și nu Binele”.

Întrebarea dacă azi omul mai are în el sfințenie, ceva omenesc, credem că cere unele precizări: dacă această sfințenie, acest sacru, acest omenesc este primit prin naștere sau dobândit prin educație; dacă aceasta ține de ființa naturală din noi sau de cea socială și culturală. Oricare ar fi răspunsul, el prezintă unele riscuri, cel puțin teoretice. În istoria gândirii umane, unde putem afla unele răspunsuri, se arată că Divinitatea, Creatorul lumii, atunci când l-a făcut pe om, i-a dăruit câteva caracteristici care țin de esența Divinității: munca, cunoașterea și anumite reguli de comportare. Simplificând foarte mult, putem spune că orice om la venirea pe lume posedă predispoziții pentru punerea în lucru a acestor caracteristici care țin de trăsăturile fundamentale ale omului, în raport cu alte viețuitoare. Tot din istorie aflăm cum se formează la om aceste trăsături fundamentale. Există aici mereu prezent *principiul încercare și eroare*, în sensul că omul a încercat, la nivel istoric și individual, să își dezvolte notele sale specifice: munca a fost tot mai mult perfecționată, mai rodnică, iar informațiile,

cunoștințele, gândirea s-au dezvoltat colosal. Regulele de comportare au avut însă o staționare, o identitate cu sine, adică multe secole au rămas aceleași: să nu furi, să nu ucizi, să nu râvnești la avutul altuia, să respecti pe tatăl tău și pe mama ta ca pe tine însuși, să ajuți nevoiașii, să dăruiești celor obidiți ceea ce îți prisosește, să fii pios etc., toate alcătuind omenescul din om.

Istoricii culturilor ancestrale au subliniat la unison că un timp îndelungat, reliefa sacralului din om a fost făcută prin practici religioase dintre cele mai diverse. M. Eliade în a sa *Istorie a Religiiilor* arată că fiecare gest al omului, fiecare credință religioasă a însemnat ceva pentru om. Chiar dacă zeii și idolii străvechi au murit, aceștia au avut adevărurile lor din care s-au construit cele noi. Se vrea a se spune că toate aceste gânduri și practici nu au fost simple rătăcirii ale spiritului nostru, ci fardări în diferite direcții și la diferite profunzimi pentru a se descoperi întinderile sacralului din om. Concretizând, putem spune că sfințenia în care au crezut, pe care au practicat-o strămoșii noștri daci, izvora din regulile de comportare născute din convingerile că dincolo de om există ceva mai înalt și că prin practicarea acestor reguli aducem în noi divinul. Așa se face că marele rege Zamolxis al Dacilor a fost considerat zeu tocmai pentru că a introdus și practicat anumite înțelegeri ale omului și reguli de comportare adecvată care desemnează și azi omenescul din om.

Încercarea de a descifra imaginile sfințeniei din omul de azi este pe cât de cutezătoare, pe atât de dificilă, pentru că mulți dintre semenii noștri nici nu consideră o astfel de temă actuală, cu atât mai puțin necesară. Aceasta semnifică rămânerea la suprafață a faptelor, evenimentelor sau lucrurilor și ca atare un pas înapoi în istorie. Pe de altă parte, vechile fetișuri sau practici tribale încep să apară în forme noi, cu aparență de modernitate. Avem în vedere, de exemplu, că viitorul

omului ar depinde exclusiv de cât mai multă tehnologie, de cât mai multe calculatoare, automobile etc. Adică de ceva din afara noastră, ceva făcut de alții, respectiv, așa cum în credințele tribale se credea că soarta omului este hotărâtă în afara lui.

Îngrijorător este faptul că în cazul multor oameni se crede că existența lor nu mai cuprinde un arhetip în care s-ar regăsi sfințenia, sacralitatea. De fapt, aceasta nu este conștientizată, pentru că, așa cum arătam mai sus, structura noastră existențială ca oameni cuprinde o astfel de caracteristică. Este adevărat că fără o lucrare temeinică asupra ei, sfințenia din om nu se dezvoltă profund, rămânând în stare incipientă. Se dezvoltă, în schimb, negativul din om: violența și jefuirea altora, goana după îmbogățirea materială cu orice preț, lipsa pietății, a înțelegerii suferinței altora, lipsa întrajutorării etc., toate acestea apărând la înaintașii noștri ca fundamente ale omenescului.

Atunci când vorbim de zestrea culturală pe care ne-au lăsat-o moșii și strămoșii noștri, trebuie să avem în vedere cum au apreciat și cum au practicat aceștia sfințenia din om. Simpla observare asupra horei și costumului nostru popular, pune în evidență elemente ale sfințeniei, ale regulilor de aur ce trebuie să existe în viața noastră: toată bogăția noastră se datorează cerului, toți datorăm unii altora grijă și respect, numai uniți vom putea învinge greutățile etc.

Desigur, înțelegerea sacralului de către diferite religii se referă, mai ales, la relațiile dintre om și Creatorul Lumii. Dar conținutul acestui concept se revărsa și peste activitățile noastre laice: muncă, simțire, gândire, legăturile cu semenii, stima și prețuirea ce o datorăm și celorlalți etc. Antropologii, în lucrările lor de culturologie, subliniază că sfințenia nu a fost pentru om niciodată doar o simplă supunere la o regulă, ci *spirit ridicat la luptă* pentru învingerea nenumăratelor încercări de abatere de la regulile de aur ale omului. Astfel spus, sacralul, sfințenia este spiritul pozitiv pus de om în tot ceea ce face.

Lumea de azi este din acest punct de vedere într-o puternică și amplă convulsie: se schimbă normele de comportare, valorile practicate de mii de ani, arhetipurile culturale, în cadrul cărora omul și-a dus viața. Toate acestea, în vreme ce nu s-a pus în loc mai nimic. Se încearcă ici-colea o reconciliere între vechile forme ale omenescului și cerințele noi, dar sacralul, sfințenia din om sunt alungate încet-încet. Aceasta semnifică uitarea, alungarea spiritului din ceea ce face omul zilnic și crearea unui hău în care aceste nu se mai regăsește alături de strămoși. Este un fel de vid ontologic care nu mai conține în sine spiritul tuturor timpurilor. De aici până la dispariția omului ca om nu mai este decât un pas. De astfel, s-a spus de mult că știința fără conștiință este ruina sufletului, pentru că omul fără pietate, bunătate, fără sfințenie, fără omenesc este un non-sens...

(NICOLAE VINȚANU, „Clipele timpului rătăcitor”, Editura Zerana Flores, București, 2019)

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

HOTĂRNICIA NOVACILOR DE PE APA GILORTULUI DIN SUD GORJ

1742 Mai 16

”Din luminata poruncă a Măriei sale prea Înălțatului Domnului nostru Ioan Grigorie Ghica voievod, fiind noi orânduți cu luminată carte a Măriei sale ca să hotărâm moșia Novacilor după apa Gilortului din Sud Gorjiu și să alegem partea Dlui Constantin Obedeau vel paharnic și-a celorlalți moșteni și cumpărători cine câtă poate vre avea într-acest hotar.

Deci când a fost la zi și la soroc ce s-au pus luând luminata poruncă a Măriei sale de la Pătru copilul din C... (rupt) ce-au fost orânduți la această hotărnicie ne-am adunat aici la fața locului unde fiind toate părțile protivnice față și Hriza logofătul vechilul Dlui Vel Paharnic și întâi am tras moșia pe trei locuri după obicei cu stânenul domnului și s-a găsit pe la capu moșiei pe sub plai la apa Gilortului despre Cernădia până în hotarul Hirișeștilor stâneni 1050 și pe la mijlocu moșiei din hotarul Cernădia din slemea dealului și până în hotarul Hirișeștilor unde s-a pus piatră stâneni 1480 și la capul moșiei pe din jos de către hotarul Bălanilor iar din dealul Cernădia de către răsărit unde am pus piatră până în apa Gilortului despre apus în hotarul Băleștilor stâneni 1331 și cerând toate scrisorile cine ce au avut de moștenire și cumpărături vechi și noauă și cercetându-le toate cu amănuntul a(stfel) hrisoave Domnești de acest hotar n-au arătat fără cât după vechile lor stăpâniri (am) găsit în tot hotarul că au fost trei părți mari care împărțindu-se acești stâneni de moșie ce am scris mai sus pe acele trei părți mari a ajuns la partea mare la trăsura moșiei de către plai stâneni 350 și pe la mijloc stâneni 493 și pe la capul moșiei de către Bălanii stâneni 443 și cetindu-se toate zapisele de cumpăratură ce-au avut Dlui Vel Paharnic Obedeau s-au ales partea Dsale pe sub plai din apa Gilortului până în iazul morei peste Gilort stâneni 606 și pe la mijloc din piatra ce s-au pus de către Cernădia până în Gilort în gura iazului stâneni 1095 și pe la capul moșiei de către Bălanii din piatra ce s-au pus de către Cernădeni despre răsărit până în apa Gilortului despre apus stâneni 1331.

S-au ales partea Ilei Novăceanu și al lui Dumitru frate-său și a Popei Iacov cu frații lui, Ion Novăceanu ce-au fost frate cu Ilea și a lui Mihăilă Ciora cu frații lui ficiorii Radului Novăceanu ce-au fost frate cu Ilea ce-au avut de moștenire și de cumpărătoare pe sub plai stâneni 242 și pe la mijloc stâneni 242.

S-au ales și partea Popei Barbului Borobee cu frații lui Paraschivu și Ion, pe sub plai stâneni 40, pe la mijloc stâneni 40 și fiind această moșie mai scurtă decât cea boerească s-au mai dat Ilei cu cetașii lui la trăsura de sub plai pentru scurtarea moșiei de s-au potrivit cu cea boerească stâneni 200 și pe la mijlocul moșiei stâneni 60 care s-au făcut toată partea Ilei cu a cetașilor lui pe sub plai stâneni 442 și pe la mijlocul moșiei stâneni 302, s-au dat și Popei Barbului cu cetașii lui iar pentru scurtarea moșiei la trăsura de pe sub plai stâneni 43 și la mijloc stâneni 33 care s-au făcut peste tot partea Borobeilor pe sub plai stâneni 83 și pe la mijloc stâneni 73 și acești stâneni li s-a dat toți din apa Gilortului din iazul morei boerești spre apus până în hotarul Hirișeștilor unde s-au pus pietre iar Cernăzenilor după zapisele ce au avut cumpărături înfundate în partea boerească unde au ținut și până acum neputându-se alege stâneni.

Să știe semnele hotarelor Ilei Novăceanu cu cetașii lui și a Borobeilor de către hotarul Boeresc și de către alte hotară împrejur începându-să din hotarul Poborăștilor de unde s-a pus piatra alătura cu hotarul Hirișeștilor în sus până în fântâna Barbului drept în Gogoășe, din Gogoășe drept în Valea Măceșului, Măceșiu în sus până deasupra pietrilor Șipotului și în pîscul Rădeiului de acolo drept în apa Gilortului, drept gura văii Gilortului în jos până în moara Boerească și din Crivioară ce este dinaintea morei Boerești împietrită, iar iazu în jos până în apa Gilortului, Gilortul în jos până în hotarul Poborăștilor, alături cu hotarul Poborăștilor până în hotarul Hirișeștilor unde s-a pus piatră și s-au încheiat hotarul megeșesc și li s-au mai dat munții care se chiamă Coasta Petresei și Paltinu, care munți sunt osebiți de munții hotarului Novacilor, iar pentru o moară a Borobeilor s-au dat să o țină în apa Gilortului înfundată cât va sta pe pă(mânt) ce sunt acum, iar stricându-se acea moară să nu mai fie slobozi a o mai preface, decât după alegerea și hotărârea ce le-am făcut, le-am dat și noi această carte a noastră la mâna moștenitorilor ca să aibă a ține și a stăpâni acești stâneni de moșie cu bună pace pentru că așa am găsit cu drept aceasta.

Mai 16 leat 7250

(s) Nicolae Sârdoiu(s) Ion Bengescu(s) Const. Bălăcescu(s) Dumitrașcu Comisu”.

Această hotărnicie se găsește la Serviciul Județean al Arhivelor Statului Gorj, Fond Tribunalul Județului Gorj, Inventar 7, Dosar 3/1870-1929, Filele 213, 214 sau în cartea mea „Novaci-Gorj. Date. Datări. Interpretări. De la începuturi la România Mare”, anul 2022, filele 118-120.

Dar cine este acest Constantin Obedeau?

Constantin Obedeau Vel Stolnic, Vel Paharnic, Vornic, Caimacam și Mare Consilier Împărătesc al Olteniei, pe când aceasta aparținea Austriei, este fiul lui Petru Armaș (1694-1718), însoțit cu Stanca, fiica lui Dositheia Brăiloiu și nepoată a Marelui

Ban Cornea Brăiloiu. Acesta are fiu pe Dumitrașcu și fiică pe Ilinca. Decedează la 21 aprilie 1755. Renovează biserica Sfântul Dumitru (Obedenilor) din Craiova. Moșia Novacilor, partea boierească, intră în posesia lui prin diata lăsată la 3 mai 1736 de Maria Diicul Bengescu, ca să se vândă și moșia ei Novaci și să se acopere diata ei.

La anul 1753, moșia Novaci, partea boierească, este în stăpânirea lui Fota Vlădoianu care este căsătorit cu Ilinca, fiica lui Radu Brăiloiu (Peștereau) și a Mariei (născută Băleanu), strănepoata lui Cornea Brăiloiu și a Stancăi (născută Papa Buicescu) și nepoata lui Barbu Brăiloiu și Ilinca.

La această dată, 16 mai 1742, moșia Novaci se stăpânește în devălmășie de către boieri și megieși și pe o parte și pe alta a apei Gilortului; după această hotărnicie, moșia boierească este aleasă din apa Gilortului spre răsărit, iar a moșnenilor din apa Gilortului spre apus, apa Gilortului devenind hotar natural între ei.

Moșia este împărțită în trei părți mari, după zapisele ce s-au găsit.

Moșnenilor li se alege moșia pe doi moși mari: Novăceanu și Borobee.

Din neamul Novăceanu, conform hotărniciei, fac parte: Ilea cu frații lui Dumitru, Ion și Radul (din care se trage și Mihăilă Ciora) și Popa Iacov cu frații lui.

Într-un zăpis din 2 septembrie 1825, un Ștefan alături cu frații săi Niță, Pătru și Dumitru Luca sunt feciorii lui Dumitru Ceaușu Novăceanu, iar în alt zăpis din 9 iulie 1828, zapise care se găsesc la Muzeul Județean Gorj, un Dinu Novăceanu dă în judecată pe un Ștefan Ceaușăscu că i-a vândut partea lui din munții Coasta Petresei și Paltinu. Pe lângă aceste două zapise sunt și alte documente, cum este și cel din catagrafia de morți a bisericii din Novaci Români din anul 1833, unde este notat și decesul lui Ștefan sânu Dumitru Ceaușu, în vârstă de 45 de ani, care ne indică faptul că numele Novăceanu este abandonat de el și urmașii acestuia, luând numele de Ceaușu-Ceaușescu, după funcția pe care o are unul dintre aceștia, cea de ceauș, funcție în Imperiul Turcesc.

Din neamul Borobee fac parte Popa Barbu Borobee cu frații lui Paraschivu și Ion. Într-un zăpis din 4 iulie 1781, Deaconul Ion,

Pătru și Dumitru, feciorii Paraschivului Borobee din Novaci vând vărului lor Popa Ion Borobee toată partea lor. Într-alt zăpis din 14 august 1792, este numit și un Popa Ioan Borobeie (din Pociovaliștea) cu cetașii lui Digulești.

În 4 mai 1807 și 5 mai 1808, în două zapise se numesc Niță sânu Mihut Borobeai și Radu sânu Mihut Borobeai. Toate aceste zapise ce cuprind numele Borobei o să le găsiți într-o viitoare lucrare a mea despre Pociovaliștea. În registrul de stare civilă de căsătorii pe anul 1894 al comunei Novaci este notată, la numărul 64, căsătoria dintre Nicolae Ghe. Fil. Deconescu, 26 ani, din comuna Novaci, cu Matilda Floarea I. Negreanu, 15 ani, din comuna Pociovaliștea. În registrul de stare civilă de nașcuți pe anul 1899 al comunei Ciocadia este notată, la numărul 12, nașterea lui Petre, fiul lui Nicolae Ghe. Borobeie zis Deaconescu și Matilda, cu domiciliul în comuna Novaci, în casa lui Ghe. Nic. Șerpe din comuna Ciocadia, unde actualmente se află cu șederea. Din aceste două acte de stare civilă reiese că neamul Deaconescu sau Deconescu din Novaci se trage din neamul Borobee, posibil din Deaconul Ion, fiul lui Paraschivu Borobee.

Hotarele acestei moșii „întregi” a Novacilor sunt: la răsărit, apa Gilortului (de răsărit) și hotarul Cernădia; la miazăzi, hotarul Bălanilor, la est de Gilort și hotarul Poborăștilor, la vest de Gilort; la apus, pe lângă hotarul Poborăștilor, cu hotarul Băleștilor și, în continuare, spre nord cu hotarul Hirișeștilor, cu muntele Rădeiu; la miazănoapte, din muntele Rădeiu în apa Gilortului.

Până la această hotărnicie, denumirea moșiei este de Novaci, fără a fi împărțită cumva în alte denumiri. După anul 1746, când Constantin Mavrocordat desființează starea de rumânie sau vecinătate, pe moșia boierească Novaci fiind astfel de „vecini, rumâni”, care se transformă în „chiriași, clăcași”, mahalaua de la vale de pe această moșie ia numele de Slobozia Novaci, prima datare găsită de mine fiind 5 mai 1777. După anul 1776, când Alexandru Ipsilanti, din solidaritate cu românii fugiți din Transilvania, promulgă două ispravnicale de ungureni, acte fiscale care permit refugiaților să nu plătească nicio taxă sau impozit, să fie cu totul nedajnici, timp de 6 luni, cât au nevoie ca să se stabilească în Valahia, începe exodul românilor din Transilvania la sud de Carpați. Astfel, pe lângă cei veniți deja, alți români ungureni se așază și pe moșia boierească din Novaci, formând mahalaua din deal, numită mahalaua Ungureni. Moșia și mahalaua Novaci, de pe malul drept, cea a moșnenilor, ia denumirea de Novaci Români, iar moșia de pe malul stâng al Gilortului, cea boierească, ia denumirea de Novaci Străini.

De la începuturi, până nu demult, căsătoriile dintre ungureni și români nu se prea încheagă, fiecare păstrându-și portul, tradițiile și îndeletnicirile, ungurenii numind pe oamenii locului „golani”, dar de ceva timp aceste obstacole dispar, iar căsătoriile mixte sunt tot mai frecvente, nemaisocotind originea strămoșească, toți numindu-ne NOVĂCENI.

✍ Petrișor CIOCAN zis Șorel

SONETE

Crepusculare

de Ion Filipoiu

În istoricul poeziei, au apărut în literaturile europene medievale, ca și în literaturile orientale, așa-numitele forme fixe de poezie. Acestea se remarcă prin câteva trăsături distinctive care le definesc: conformarea inspirației la un tipar preexistent, adoptarea unor elemente expresive mai pronunțat muzicale (menținerea aceluiași rime de-a lungul întregului poem, repartizarea și alternarea lor armonioasă, repartizarea simetrică a unor segmente, precum și întinderea, în genere redusă). La asemenea forme poetice a dus și tendința spre virtuoziștate a unor poeți.

Principalele specii ale formelor fixe sunt: distihul, gazetul, catrenul, sonetul, glosa, madrigalul, ritornela, rondelul, rondoul, terțina, trioletul. Importanța acestor forme este inegală în lirica noastră. Unele specii (madrigalul, rondoul, sextina) apar sporadic.

Poeziile cu formă fixă i-au preocupat pe cercetătorii români ai prozodiei încă de la începuturile studierii problemelor diversificate. Miron Costin (1673) schițează legile distihului, Timotei Cipariu (1860) amintește de sextină, I. H. Rădulescu (1868) definește distihul, catrenul și sonetul, I. Lăzărescu (1882) menționează rondelul, G. I. Ionescu Gion (1885) conturează trăsăturile terținei, ale catrenului și ale sextinei.

Printre cei care pun în circulație termenul de poem cu formă fixă este N. I. Apostolescu (1909). Elementele caracteristice acestor specii literare care i-au atras întotdeauna pe poeți sunt, în primul rând, echilibrul compoziției, severitatea formei și unitatea tonului. Mai toate din aceste structuri poetice apar și în lirica noastră.

Sonetul este cea mai importantă și mai frecventată specie a liricii cu forme fixe, are o mare vechime în literatura universală. Structura lui a fost modelată pe rând de Dante, Petrarca, Shakespeare, Baudelaire sau Rilke.

Sonetul s-a schimbat de la o epocă la alta, păstrându-se însă, între anumite limite compoziționale și prozodice (14 versuri endecasilabice, distribuite în două catrene și două terține, cu numai două rime pentru fiecare dintre acestea). Forma clasică recomandă evitarea repetițiilor și un vers final care să cuprindă concluzia celor anterioare.

Sonetul românesc a parcurs o traiectorie interesantă și originală, fiind cultivat de la Iancu Văcărescu („Pacea”) și Gh. Asachi, până în zilele noastre. Mihai Eminescu a creat 26 de sonete. Modernizarea speciei, prin introducerea unui ritm mai simplu, liberalizarea sistemului de rime și extinderea registrului tematic au conferit sonetului românesc o permanentă actualitate.

Sistemul de rime cunoaște și el o amplă diversificare în sonetul nostru. Îi amintim pe Al. Macedonski, Ion Barbu, Ion Pillat, Mihai Codreanu, Victor Eftimiu sau capodopera de 90

de sonete intitulată „Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginată” de Vasile Voiculescu.

O altă variantă este sonetul shakespearian. Acest sonet este împărțit în trei strofe de câte

patru versuri (fiecare dintre ele având alte rime) și strofă de încheiere alcătuită din două versuri cu rimă împerecheată: „Ai milă!/ Hulpav, nu mânca prin tine!/ Și prin mormânt ce lumii se cuvine!”

În sonet, există regula ca niciun cuvânt să nu se repete, exceptând conjuncții, prepoziții și auxiliare.

Penultimul ciclu al Antologiei „Poezii” a lui Ion Filipoiu („Sonete crepusculare”) cuprinde 10 sonete, bijuterii prozodice ale unui poet cu simț artistic și un maestru al construcției într-o armonie deplină și într-o corespondență perfectă între mesajul transmis și simțurile și tribulațiile unui suflet care-și pune mereu întrebări în legătură cu demersul inițial plin de entuziasm și înflăcărare și evoluția în timp a relațiilor între membrii cuplului erotic — „Sonetele” lui Ion Filipoiu sunt alcătuite pe tema lui „fugit irreparabile tempus”, cu efecte care au lăsat urme adânci în sufletul poetului.

Primul sonet este sugestiv pentru starea de șoc a poetului, la apariția „sălbăticiunii blonde”, „din legendare lumi de miazănoapte”.

Asistăm, ca în poezia „Leoaică tânără, iubirea” a lui Lucian Blaga, la o izbire frontală a sentimentului iubirii, care-l îndeamnă la meditație și chiar la îndoială, față de rezistența în timp a simțămintelor nou apărute:

„Ai apărut sălbăticiune blondă/ S-aduci lumină-n viața-mi vagabondă/ Sau s-o arunci în cea mai neagră noapte”.

Parcursul celor doi îndrăgostiți, pe calea iubirii și speranțelor, ar părea firesc în acele clipe:

„Cu tine-alături, trec pe bulevarde,/ Strângându-ne ca-n clește mână-n mână,/ Și gura ta ca jarul gura-mi arde”. Dar, ultima terțină exprimă, de fapt, îndoiala poetului care-l duce la concluzia din versul final: „Dar, ce să fac eu? Au

fapta-mi nu-i păgână?/ Asemenea iubiri nu par bastarde?/ Sînt sclavul tău, dar nu-mi poți fi stăpână!”.

Sonetul II face trimitere la celebra Elena din Troia care a generat sângerosul război de 10 ani între greci și troieni, terminat cu căderea Troiei și sfârșitul unor personaje legendare.

Febra iubirii îl cuprinde și pe poet, amăgit de „frumosu-ți cântec de iubire”. Căzut „pradă juvenilelor dileme...”, poetul se întreabă, luându-și drept interlocutor ființa iubită: „De ce-mi faci tu rămași ani, puțini-mi/ Și cordul ce stă-n locul fostei inimi/ Să-și piardă firea ca-ntr-o altă vreme?”.

Sonetul III accentuează parcursul diferit al celor doi, cu efecte dramatice asupra stării de spirit a poetului: „Pe-a vieții-mi sinuoasă cărăruie/ Sfârșitu-s-a urcușul spus de Dante/ Ci dosul îl cobor acelei pante,/ În timp ce pașii tăi abia de-l suie”.

„De-ar ști formule abracadabrante”, poetul „ar porunci” stoparea scurgerii ireversibile a timpului: „Dar nu se poate, viața-i ca o apă/ Mi-ar trece anii încă mai cu grabă,/ Nu mai e timp iubirii să mă-n cumăt!/ Cenușă-i, azi, ce ieri fusesse lavă”.

În Sonetul IV, tribulațiile poetului se adâncesc, trecând efectele lor în seama ursitoarelor, ce l-au amăgit în speranțele sale întru împlinire erotică: „Să-ntreb prostește cruda-mi ursitoare/ De ce-mi arată chipul unei zâne,/ Să-mi blestem zilele de tot bătrâne/ Invidiind pe ale tale-n floare?”.

Convingerea poetului este că despărțirea este inevitabilă și resemnarea poetului este apăsătoare: „Mai înțelept că este mi se pare/ Eu să te uit, tu să mă uiți pe mine”./ [...] „Eu știu că tu pleca-vei într-o seară/ Pleca-vei, da, de-a pururea, departe/ Nepăsătoare, veselă, sprintărea/ Iar eu, sfârșit, m-oi resemna-ntr-o moarte...”.

✍ Prof. Dumitru BONDOC

Pag. 8

Urmare din pag. 7

SONETE Crepusculare

Sonetul V reia un crâmpoi din apariția sentimentului răscolitor al iubirii, cu atât mai apăsător fiind în urma despărțirii: „Și-ai apucat prin viața mea să bântui/ Ca vântul prin pădurea cea cu dalburi/ Cuprinsu-m-ai ca vrejurii de volburi/ Și m-ai făcut năprasnic să te jindui.../ Dar, vai, cum ai venit, năluca sfântă,/ La fel ai dispărut, ca valu-n spuma-i,/ Și n-a fost, deci, vremelnica-mi izbândă”.

Sonetul VI adâncește amărăciunea poetului în fața distanței dintre aspirația spre împlinire erotică solidă și finalul neașteptat: „Am înțeles că viața-mi cu-a ta viață/ Legate-au fost de când e lumea parcă/ Mi s-a părut că dintr-a verii ceață/ Un ev afund începe să se-ntoarcă/ Și aducerea aminte ne-o încearcă/ Și c-o reîntâlnire ne răsfață/ Metempsihoză, deci? Reîncarnare?/ Trăit-am, pe exotice meleaguri,/ Cândva, demult, în vieți anterioare?/ [...] Uitaserăm, având încredințare/ Că ne iubeam de foarte multe veacuri...”.

Sonetul VII exprimă nostalgiile poetului, reînviindu-și pe ecranul memoriei imagini dragi cu chipul iubitei, când l’aștepta la poartă, cu sfială: „M-apropii de vâlcișoara ta natală/ Și pieptu-mi parcă mai aprig se zbate/ Iar gândurile-mi turmă nechemate/ Se-adună brusc în mare-nvălmășeală”; „O, părul tău cel negru ca de smoală/ Și ochii mari și plini de puritate/ Și fața albă, albă ca o coală,/ [...] Dar vom mai fi vreodată-alături? Poate?”.

Și sonetul VIII parcurge același drum al împlinirilor cu interogația retorică ce traduce zădărnici clipelor scurse, în care poetul era chinuit de dorul iubitei, încercând să alunge „a dragostei ispită”.

Poetul se întreabă retoric dacă „vremea irosită” poate fi întoarsă de „el, copilul cel ușernic?”.

Sonetul IX ne transpune în spațiul eminescian cunoscut, în Copou, sub teiul căruia „medita Poetul”.

Poetul își imaginează iubita așezând lângă bust buchetul, „cu pași ușori ca exersând tangoul”. Pe poet îl

încearcă regretul pentru distanța dintre iubita care „dragostei ce-aruncă, iar, lasoul,/ [...] abia-i descoperă alfabetul și eul liric care acum, deja-i ascult ecoul”.

Sonetul X, ultimul al ciclului „Sonete crepusculare”, se constituie ca o confesiune cu întrebări retorice adresată Atotputernicului „Părinte”. În sufletul bolnav, resimțind fiorii atingerii unei „gingașe liane/ Ce-atât de dulce știe să alinte”, poetul se întreabă dacă nu e doar „dorință vană” care se va frânge „chiar ca vreascul în corhană?”: „Să mă feresc, de-acum de legămintele/ Să-mi pară totul o târzie toamnă/ Și râvna sa un zbang deloc cuminte?/ De ce mă tem de-a dragostei hârjoană/ De ce mă furizez eu în cuvinte?/ E, oare, Doamne, aspra ta dojană?”.

Poetul meditează asupra timpurilor trecute, amintirea dragostei fiindu-i vie, în diversele ei ipostaze. Reținem valoarea stilistică a versurilor, alternanța timpurilor verbale, care conferă dinamism derulării stărilor de spirit.

Rostirea lirică are cursivitate și

sugerează un ritm alert, realizat și prin dese interogații retorice. Demersul liric al poetului se realizează pe un fond dureros datorat diferențelor dintre aspirațiile eului liric însetat de iubire și evoluția relației între membrii cuplului, care se îndepărtau tot mai mult pe firul curgerii timpului. Remarcăm seninătatea versurilor din „Sonetele” din ciclul al IV-lea, față de

dramatismul celor din „Sonetele crepusculare”, care se pliază altei vârste, mai mature, a celui greu încercat de meandrele vieții, mai ales pe tărâm erotic. Iubita însăși, are acum părul negru și nu blond ca în sonetele tinereții: „O, părul tău cel negru ca de smoală/ Și ochii mari și plini de puritate/ Și fața albă, albă ca o coală”. Remarcăm disponibilitățile sentimentale ale poetului, estompate aici și de o înțelepciune „crepusculară”, care-l determină să resimtă dureros îndoiala pentru reînvierea timpurilor de altădată: „Dar vom mai fi vreodată alături? Poate?/ Dar nu e, oare, doar dorință vană?/ Mai are el fervoarea dinainte!”.

Poetul are harul de a lega evenimentele erotice și chipul iubitei de personaje mitologice sau de „legendarie lumi de miazănoapte”/ [...] Porți numele reginei celebre/ Ce-au pus troienii în război cu grecii”.

De remarcat este și diversitatea stilistică prin apariția numeroaselor figuri de stil și a cuvintelor rare, ce sunt presărate cu măiestrie pe tot parcursul textelor poetice. Muzicalitatea versurilor dă o notă simbolistă, amintind de sonetele lui Paul Verlaine.

Inversiuni („legendarie lumi”, „ale tihnei privi-legii”, „o blândă și celestă-nchipuire”, „frumosu-și cântec de iubire”, „pe-a vieții sinuoasă cărăruie”, „cumplitei vremi”, „cruda-mi ursitoare”, „ca a ta iubire e, în tot, aparte, cuprinsu-mai...”, „vremelnica-mi izbândă”, „dintr-a vremii ceață”, „de-albastrul cer”, „a dragoste-i hârjoană”, „aspra ta dojană”), epitețe („viața-mi vagabondă”, „hora rondă”, „sfinte șoapte”, „iubiri bastarde”, „blândă și celestă-nchipuire”, „sinuoasă cărăruie”, „distanțele-aberante”, „treci... suavă”, „obrazul umed”, „zilele de tot bătrâne”, „pleca-vei... nepăsătoare”, „exotice meleaguri”, „părul lung, unduitar, pe spate”, „părul tău cel negru”, „fața albă, albă”, „veche catedrală”, „inima-nrobită”, „verde crud”, „vechiul soclu”, „albastrul cer”, „cu pași ușor”, „sufletul bolnav”, „târzie toamnă”, „aspra ta dojană”), comparații

(„strângându-ne ca-n clește”, „gura ta ca jarul”, „viața-i ca o apă”, „ca vântul prin pădurea cea de dalburi, ai dispărut”, „ca valu-n spuma-i neagră ca de smoală”, „aidoma portretelor pictate”, „cu pași ușori, ca exersând tangoul”, „s-o frânge ca vreascul în corhană”), metafore („sălbăticiunea blondă”, „sunt sclavul tău”, „tenebre, cântec de iubire”, „pe-a vieții... cărăruie”, „cenușă-i azi, ce, ieri, fusese lavă”, „a sufletului harpă”, „năluca sfântă”, „a vremii ceață”, „metempsihoză, reîncarnare, ale lumii vâlmășaguri”, „con de stalactită”, „vulgul cel fățarnic”, „natura-și deschisese larg sipetul”, „gingașă liană”, „aspra ta dojană”), personificări („aș porunci cumplitei vremi să-ncuie...”, „a sufletului harpă zace frântă...”, „un ev afund începe să se-ntoarcă”, „gândurile-mi... se-adună brusc”, „dorul tău mă chinuia amarnic”, „natura-și deschisese larg sipetul”, „se-agață, iar o gingașă liană”).

Cuvinte și asocieri rare întâlnim lecturând textele poetice: „iubiri bastarde”, „cămara zilelor ce curg tehuie”, „harpa sufletului”, „pădurea cea cu dalburi”, „vrejurii de volburi”, „a cerului sineală”, „al peșterii comarnic, manțelând platoul”, „sub teiul ce-i hieratiza haloul”, „ca vreascul în corhană”, „râvna sa un zbang cuminte”, „a dragostei hârjoană”.

În concluzie, subliniem grija poetului pentru perfecțiunea formei și pentru armonizarea ansamblului în toate resorturile sale.